Visienota

Samen aan zet!

Met elkaar bouwen aan een inclusieve gemeente Drimmelen

Inleiding

De gemeente Drimmelen streeft, onder meer voor haar inwoners, naar een prettig woon-, werk-, verblijf- en leefklimaat[1].

Met ingang van 1 januari 2015 zijn de decentralisaties van taken in het sociaal domein een feit geworden. De gemeente is daarmee verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet. Het is nu tijd voor de transformatie; een wezenlijk andere vormgeving van het gehele brede sociale domein (waaronder bijvoorbeeld ook gezondheidszorg, onderwijs, inburgering, accommodatiebeleid en sport).

De nieuwe wetten hangen onderling sterk samen en sluiten in principiële uitgangspunten op elkaar aan: meer verantwoordelijkheid naar de inwoners en minder regelen vanuit de (centrale) overheid. In de gemeente Drimmelen betekent dat op alle beleidsterreinen zoveel mogelijk ruimte geven aan het meedoen van inwoners, maatschappelijk middenveld[2] en ondernemers.

Per 1 januari 2017 is ook het “VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap”[3] in Nederland van kracht geworden. Een verdrag dat stelt dat mensen met beperkingen niet mogen worden uitgesloten van het meedoen in onze samenleving. Dat is een goede aanvulling op het gemeentelijk streven naar een prettig klimaat voor haar inwoners. Toegankelijkheid van publieke ruimte, gebouwen, verenigingen, werk en inkomen krijgen in het verdrag veel aandacht. Maar het verdrag heeft ook aandacht voor onderwerpen die nu belangrijker zijn geworden. Zoals aandacht voor de beperkte bewegingsvrijheid van sommige inwoners.

In deze nota leest u de visie op het brede sociaal domein van de gemeente Drimmelen, gezien vanuit de gemeentelijke missie. De totstandkoming van deze visie is gestart met de uitkomst van een eerder in gang gezet ontwikkelingsproces om een gewenste aanpassing van het brede sociaal domein vorm te geven. Deze visienota biedt de ‘stip op de horizon’ bij deze veranderingen. Daar horen richtingen (vertrekpunten) bij, die de *paraplu* en de *toetssteen* vormen voor het verder te ontwikkelen beleid van het brede sociaal domein. Deze visienota bevat tevens uitgangspunten voor beleidsterreinen als verkeer en vervoer, wonen, openbare orde en veiligheid, openbare werken, grondgebied en communicatie.

Achtergrond en proces

De gemeente gaat met inwoners in gesprek. De boodschap die de gemeente uitdraagt is: meer verantwoordelijkheid naar de inwoners en minder regelen vanuit de (centrale) overheid. Ook is het belangrijk dat inwoners met elkaar in gesprek gaan. Elkaar ontmoeten is een belangrijke stap naar meedoen. Deze visie is ontwikkeld met maatschappelijk organisaties en partijen in de gemeente Drimmelen. Daarbij is geput uit de (resultaten van) bijeenkomsten en interactie met en tussen inwoners, organisaties en gemeente. Zoals een studiemiddag met onder meer zorgaanbieders, onderwijs, woningcorporaties, het Wmo-platform Drimmelen, het Platform Sociale Zekerheid. En zoals de aftrap van de Koerskaart[4] met actieve partijen in de gemeente Drimmelen.

---

[1] Zie gemeentelijke missie en visie

[2] Maatschappelijk middenveld: het geheel van particuliere organisaties in de samenleving die verschillende groepen, meningen en belangen vertegenwoordigen. Zij vervullen een brugfunctie tussen individuele burgers en de overheid.

[3] http://wetten.overheid.nl/BWBV0004045/2016-07-14#Verdrag_2

[4] Op de Koerskaart, een zogenoemde praatplaat, kunnen de uitkomsten van gevoerde discussies geschreven worden.

Recente ontwikkelingen

In het brede sociaal domein zijn diverse ontwikkelingen gaande:

- Ondersteuning van mensen is meer geografisch georganiseerd dan vanuit doelgroepen;
- De focus verschuift van hun beperking naar wat mensen wel kunnen om mee te doen;
- Er is meer aandacht voor de omgeving om een persoon heen dan alleen de persoon zelf;
- De aanpak van problemen van mensen wordt steeds meer maatwerk en integraal bekeken in plaats van los van elkaar.

Onze Visie

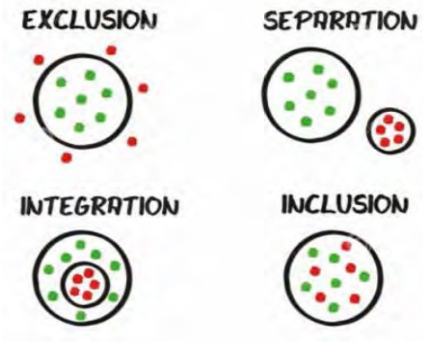
Tijdens de eerder genoemde studiemiddag is door de aanwezige partijen een aanvang gemaakt met de totstandkoming van deze visienota Samen aan zet! met het gezamenlijk formuleren van een '***Stip op de horizon'*** oftewel de volgende visie:

"In 2018 hebben we een inclusieve samenleving, waarbij iedereen, ongeacht leeftijd, sociale klasse, afkomst of beperking, in de gemeente Drimmelen mee kan doen aan reguliere activiteiten op het gebied van onderwijs, participatie, zorg en welzijn."

Een inclusieve samenleving is niet in 2018 "gereed". Het is een proces. Wat we met deze visie aangeven is dat we er vanaf vandaag aan werken om het aspect inclusiviteit bij het ontwikkelen en uitvoeren van plannen te bekijken en mee te wegen.

Wanneer ben je als gemeente inclusief? Als het gemeentebreed gewoon geworden is om rekening te houden met inclusiviteit. Dus als het bij iedereen tussen de oren zit. Dat is niet van vandaag op morgen gerealiseerd. Daarvoor zijn we samen aan zet!

Het streven is om zoveel mogelijk mensen, met of zonder beperking, mee te laten doen aan het maatschappelijk verkeer. Het VN-verdrag (toegelicht in Bijlage 1 en 2) inzake de rechten van personen met een handicap geldt per 14 juli 2016 ook in Nederland. Het verdrag geeft handvatten om zoveel mogelijk mensen te laten meedoen.

Exclusion: kwetsbare inwoners worden uitgesloten.
Separation: kwetsbare inwoners worden apart gezet in een groep buiten de maatschappij (op onderdelen de huidige situatie).
Integration: kwetsbare inwoners worden als apart gezette groep in de samenleving geplaatst (op onderdelen de huidige situatie).
Inclusion: geïntegreerd, waarbij iedereen deel uitmaakt van het maatschappelijk verkeer (de gewenste situatie).

Een Tweede Kamer Studiegroep (commissie Dannenberg) heeft aangegeven dat inclusie betekent dat de kwetsbare inwoners maximaal worden aangesproken op hun zelfmanagement[5], zoveel mogelijk deel uitmaken van het gewone maatschappelijke verkeer en bronnen benutten van informele steun.

[5] *Zelfmanagement betekent zelfstandig keuzes kunnen maken en eigen verantwoordelijkheid nemen voor het leven, en de keuzes die daarbij komen kijken. https://vng.nl/files/vng/van-beschermd-wonen_20151109.pdf*

De rode draad is dat er veel belang aan wordt gehecht aan het feit dat mensen (met name kwetsbare groepen als jeugd, ouderen, minima, mensen met een beperking) niet buiten de boot vallen.

Een samenleving die niemand wil uitsluiten, moet om te beginnen toegankelijk zijn, voor iedereen. Dat gaat verder dan de juiste deurbreedte en het weghalen van (fysieke) drempels.
Inclusie vraagt ook een afname van sociale drempels; een andere houding en mentaliteit, respect en begrip. Het gaat er om hoe mensen met een beperking worden bejegend en om goede informatie over toegankelijkheid.
Dat betreft alle levensterreinen en reikt van bouwen, wonen en onderwijs tot voorzieningen voor sport, ontspanning en cultuur, van winkels en kantoren tot publieke gebouwen.

Om ervoor te zorgen dat in de toekomst iedereen betekenisvol kan[6] deelnemen aan de samenleving, is nú actie nodig. Kleine aanpassingen zijn niet voldoende. Er is een ombuiging in denken en doen nodig. Doel is het versterken van de eigen kracht van onze inwoners, van samen- en zelfredzaamheid en van het vergroten van de effectiviteit en efficiëntie van de ondersteuning. Dit vergt een andere houding. Ook van de gemeente.

- Van verzekerd denken waarin een inwoner ‘recht’ heeft op voorzieningen, naar het onderzoeken van wat nodig is.
- Van ‘zorgen voor’ naar ‘zorgen dat’.
- Van denken in bestaande producten, naar maatregelen die nodig zijn om te kunnen deelnemen aan de samenleving.
- Van een focus op de individuele inwoner naar de gemeenschappen waar de inwoner deel van uit maakt.
- Van afzonderlijke organisatiebelangen naar de gemeenschappelijke maatschappelijke opdracht.

Deze ombuiging is voor ons de kern van het begrip ‘transformeren’. Daarbij liggen de pasklare oplossingen niet op tafel. Transformeren is vooral een zoektocht naar een ander samenspel tussen inwoners, organisaties en gemeente.

Rol van de gemeente

Onze samenleving verandert. Verzorgingshuizen sluiten, ziekenhuizen sturen patiënten steeds eerder naar huis, sociale werkplaatsen krimpen, enzovoort. De wereld verandert in een leefwereld waarin inwoners zelf weten wat goed is. Onze samenleving ontwikkelt zich richting een participatiesamenleving. Iedereen die dat kan neemt verantwoordelijkheid voor zijn of haar eigen leven en omgeving.

In Drimmelen is het streven dat iedereen, ongeacht leeftijd, sociale klasse, afkomst of beperking, mee doet en daarbij keuzevrijheid heeft. Om dat streven te realiseren zijn we samen aan zet.

Veel inwoners redden zichzelf, redden zich met elkaar en beschikken over voldoende zelf organiserend vermogen om tegenslagen op te vangen. Waar inwoners dit niet kunnen, biedt de gemeente ondersteuning gericht op zelfredzaamheid. De gemeente doet daarin wat nodig is.

Er wordt een groter beroep gedaan op actief burgerschap en het zelf oplossend vermogen van inwoners, maar ook op een betere wisselwerking tussen inwoner en bestuur. De rol van de

[6] Van betekenisvolle participatie, en meer specifiek maatschappelijke inzet, is sprake als iemand het kan, wil en de mogelijkheid heeft. Het betreft een wisselwerking tussen persoonlijke kenmerken en context gerelateerde factoren. Zie Bijlage 3.

gemeente is steeds vaker “mogelijk maken” en “bevorderen” en minder vaak “regisseren”. De gemeente mobiliseert de eigen kracht van inwoners.

De gemeente zet zich onder meer in voor een vergrote toegankelijkheid van de publieke ruimten, van wegen, paden en gebouwen, van informatie, en de mogelijkheid keuzes te maken. Het streven is dat ook mensen met beperkingen volwaardig kunnen meedoen. De gemeente “zorgt dat” inwoners zo veel mogelijk elkaar ondersteunen op zo een wijze dat inwoners in hun eigen omgeving mee kunnen doen. Met onder meer Dorpsgericht werken speelt de gemeente in op initiatieven uit de dorpskernen en waardeert en stimuleert actieve deelname van inwoners.

Vertrekpunten

Voor gemeente Drimmelen vertaalt deze ontwikkeling zich in onderstaande vertrekpunten met bijbehorende voorbeelden. *Deze voorbeelden zijn fictief en alleen bedoeld ter illustratie.*

1. ***Van overheid naar samenleving*** Zorgen voor mensen met een beperking is niet alleen de verantwoordelijkheid van de overheid, maar wij zijn als samenleving (mede) verantwoordelijk.

Voorbeeld gebarentaal
Anne (11 jaar, woonachtig in Terheijden) is doof sinds haar geboorte. Ze volgt regulier onderwijs op een basisschool in Terheijden. Ondanks dat Anne niet kan horen, kan ze prima meekomen met de rest van de leerlingen. Kinderen op school leren spelenderwijs gebarentaal, waardoor ze goed met iedereen kan communiceren. Niet focussen op de beperking van Anne en haar naar een speciale school sturen, maar als samenleving de belemmering wegnemen door ‘haar taal’ te spreken.

2. ***Van vangnet naar springplank*** De ondersteuning die geboden wordt moet niet alleen dienen als een vangnet, maar vooral als springplank voor een zelfstandiger leven.

Voorbeeld activiteiten als springplank
Koos (80 jaar, woonachtig in Wagenberg) was vaak eenzaam. Hij kwakkelt met zijn gezondheid, waardoor hij niet altijd de deur uit kan om dingen te doen. Zijn dochter Els (43 jaar, woonachtig in Groningen), is met hem naar het Vrijwilligers Informatie Punt van SWO Drimmelen in Made geweest. Sinds enkele maanden komt nu regelmatig vrijwilliger Ans (55 jaar, woonachtig in Wagenberg) langs om een kopje koffie te drinken of om samen een wandeling te maken in de buurt. Ook gaat Koos één keer per week naar het buurthuis, waar allerlei activiteiten worden georganiseerd. De sociale interactie die Koos heeft, zorgt ervoor dat hij pas in een latere fase in zijn leven een vangnet nodig heeft. De activiteiten werken voor hem als een springplank naar een zelfstandiger leven.

3. ***Van individu naar gemeenschap*** Een voorziening moet niet alleen een oplossing zijn voor een individuele belemmering, maar het moet een oplossing zijn waar iedereen baat bij heeft.

Voorbeeld algemene voorziening
Door wetswijzigingen is de situatie voor leerlingen die naar het speciaal voortgezet onderwijs gaan veranderd. Leerlingen die volgens een arts in staat zijn zelf te reizen, kunnen gebruik maken van het openbaar vervoer (een algemene voorziening). Daarom is er een pilot gestart. De gemeente en Arriva bieden de mogelijkheid om te wennen aan het reizen met het openbaar vervoer onder begeleiding, zonder extra kosten. Zo leert Arend (13 jaar, woonachtig in Hooge Zwaluwe) zelfstandig reizen onder begeleiding van zijn oom. Voor Arend betekent deze pilot een boost qua zelfvertrouwen en ontwikkeling: een kanteling naar een vergrote zelfstandigheid in het maatschappelijk leven.

4. ***Van obstakel naar toegankelijk en inclusief*** Toegankelijkheid, ook voor mensen met beperkingen, is een voorwaarde voor een inclusieve samenleving (in aansluiting op doelstelling VN-verdrag).

Voorbeeld toegankelijkheid

Hein (88 jaar, woonachtig in Drimmelen) gaat regelmatig met de bus (openbaar vervoer). Hij had moeite met het in- en uitstappen. Sinds er invalideopritjes zijn aangebracht kan Hein weer makkelijk in- en uitstappen. Obstakels zijn fysieke en mentale knelpunten binnen de bebouwde omgeving en vragen een bepaalde inspanning van een persoon om deze te kunnen oplossen. Dit kan betrekking hebben op het mentale en het fysieke 'kunnen'. In een gebouw of omgeving kan het onder meer het ervaren van een knelpunt betekenen, zoals: een onduidelijke weg naar de toegang tot een gebouw, een slecht bedienbare deur, een moeilijk begrijpelijke tekst. Iedereen heeft te maken met toegankelijkheid en inclusiviteit; alle organisaties, inwoners, gemeentelijke afdelingen zijn aan zet.

5. ***Van probleem naar persoon*** Je bent niet een probleem. Je bent een persoon. Al dan niet met een beperking.

Voorbeeld maatwerk

Mensen hebben soms de neiging problemen en mensen te labelen. We hebben als persoon echter meerdere rollen. Iedereen is een individu. Roos (42 jaar, woonachtig in Lage Zwaluwe) is geen autist, maar een persoon met autisme. Jan-Piet (70 jaar, woonachtig in Made) is geen dementerende, maar een persoon met dementie. Zeggen wie je bent staat voorop. Het zorgt voor een gesprek met meer mogelijkheden om te kijken naar iemands talenten. Met als gevolg: andere oplossingen waar Roos en Jan-Piet wellicht zelf niet waren opgekomen, en ondersteuning op maat.

6. ***Van beperking naar talent*** Veel voorzieningen zijn nu gericht op omgaan met je probleem, in plaats van het aanspreken en versterken van iemands talent.

Voorbeeld aansluiting op iemands talenten

In de gemeente Drimmelen wordt op basis van iemands talenten werk gezocht. Via het arbeidsmeldpunt Drimmelen kan een werkgever een vacature melden. De werkmakelaar inventariseert graag de wensen van de werkgever met betrekking tot functie. Zo is Dirk (39 jaar, woonachtig in Terheijden) op zoek naar werk. In het bestand werkzoekenden heeft de werkmakelaar Dirk als kandidaat geselecteerd omdat hij voldoet aan de door de werkgever gestelde functie-eisen. Hierbij is het talent van Dirk een van de uitgangspunten en door deze talenten te delen in een breder netwerk wordt de mogelijkheid tot het benutten van Dirk's talenten vergroot.

7. ***Van speciaal naar normaal*** Een speciale voorziening is gericht op een speciaal probleem. Als de ondersteuning bijdraagt aan het versterken van het normale leven worden meer resultaten bereikt.

Voorbeeld versterken van het normale leven

Een voorbeeld is het speciaal onderwijs. Door kinderen naar het speciaal onderwijs te laten gaan, benadrukken we zijn of haar beperking. Yussef (9 jaar, onlangs verhuisd van Ter Apel naar Made) gaat naar het reguliere onderwijs. Door Yussef op school te houden met passende ondersteuning (passend onderwijs), is hij in staat zijn normale leven te versterken. Een ander voorbeeld is een

activiteit in bijvoorbeeld een dorpshuis. Iedereen is welkom in dorpshuizen. Clubs, verenigingen en algemene voorzieningen zijn toegankelijk. Mensen doen gezamenlijk activiteiten en doen mee.

8. ***Van systeemwereld naar leefwereld***[7] Door voor ogen te houden wat de bedoeling is, wordt de leefwereld van een individu of gezin het uitgangspunt voor de oplossingen.

Voorbeeld buurtsportcoaches
Twee buurtsportcoaches zijn actief in de gemeente Drimmelen. Doel is het realiseren van voldoende sport- en beweegaanbod voor alle inwoners. Dit buurtsportcoachprogramma sluit aan bij het project Kerngezond Drimmelen en bij Dorpsgerichtgericht werken. Het stimuleren van meer bewegen kan overgewicht terugdringen en eenzaamheid voorkomen. De buurtsportcoaches kijken hoe ze mensen kunnen ondersteunen om hun dromen en wensen voor een goed leven in het dorp en de buurt te realiseren. Waar lopen ze tegen aan in het dagelijks leven? Belemmeringen worden omgebogen naar kansen. Ondersteuning sluit meer aan op de leefwereld van inwoners. Zo maakt Angela (68 jaar, woonachtig in Wagenberg) sinds ze in contact is met de buurtsportcoach dagelijks een wandeling en zit zij weer goed in haar vel.

Wat nu?

Deze visie wordt ter besluitvorming voorgelegd aan de raad. Na vaststelling door de raad ligt de visie aan de basis van concreet gemeentelijk beleid.

Deze visienota biedt, in combinatie met de actuele ontwikkelingen, richtingen (vertrekpunten) die de *paraplu* en *toetssteen* vormen voor het beleid in het brede sociaal domein met beleidsvelden als jeugd, onderwijs, volksgezondheid, participatie, vluchtelingenwerk, accommodatiebeleid, armoedebeleid, schuldhulpverlening, het beleid voor de dorpsteams, het CJG- Wmo-loket et cetera. Deze visienota bevat ook uitgangspunten voor beleidsterreinen als verkeer en vervoer, wonen, openbare orde en veiligheid, openbare werken, grondgebied en communicatie.

Op deze manier wordt de visie beleidsmatig verwerkt en verankerd teneinde gezamenlijk duurzaam doelen (zoals op te nemen in de diverse beleidsplannen) te bereiken. Beleidsplannen kennen vaak een doorlooptijd van vier jaar. De diverse (beleids-)zaken worden in overleg met betrokkenen (of hun vertegenwoordigers) zo ingericht dat ze ook ondersteunend zijn aan de inwoners.

Met elkaar bouwen we aan een inclusieve gemeente Drimmelen. Hiervoor zijn we samen aan zet!

Haalbaar?

Is het streven van de gemeente Drimmelen haalbaar? Zijn de vertrekpunten uit de visie realistisch? Ja, dat blijkt uit lopende ontwikkelingen, bijvoorbeeld in het sociaal domein. Professionals werken samen met vrijwilligers en mantelzorgers, sluiten meer aan op de leefwereld van inwoners en werken integraal. Zo vergemakkelijkt bijvoorbeeld het participatiebeleid en het armoedebeleid mensen om mee te doen in de samenleving. Hierbij blijkt het bevorderen van de eigen kracht, het gebruik van hun netwerk en algemene voorzieningen vaak goed te werken.

De gemeente heeft een belangrijke opgave om zowel hulpvragers als hulpverleners te verbinden en vooral ook goed te informeren. De gemeente bevordert mantelzorg, vrijwilligerswerk en informele

[7] *De leefwereld is de werkelijke wereld zoals we die ervaren, de zorg die we verlenen, het product dat we verkopen, de mensen die we ontmoeten, et cetera. De systeemwereld is de wereld die deze activiteiten in de leefwereld moet ondersteunen: een deugdelijke bureaucratie, regels, targets, enzovoorts.* http://www.nvtz.nl/255/leefwereld-vs-systeemwereld-verdraaide-organisaties.html

zorg. Als mensen zich – in welke vorm of op welk niveau dan ook - nuttig kunnen inzetten voor hun directe leefomgeving, buurtgenoten of maatschappelijke doelen dan draagt het bij aan hun zelfontplooiing en gevoel van eigenwaarde.[8]

Integrale beleidsvoorbereiding en intensievere samenwerking tussen- maar ook binnen - afdelingen is steeds meer vanzelfsprekend. Zo wordt steeds vaker samenwerking gezocht tussen het sociale en het fysieke domein gelet op de raakvlakken op het gebied van onder meer wonen, mobiliteit, vervoer, vastgoed en vergunningverlening.

Integraliteit komt ook tot uitdrukking in de nieuwe Omgevingswet. Deze wet wordt, zo is nu de verwachting, in 2019 van kracht. Die wet gaat uit van minder regels, meer maatwerk en van meer betrokkenheid van inwoners bij de ruimtelijke inrichting van Nederland.
De Omgevingswet is een decentralisatie van taken in het fysieke domein. Door samen te werken kan optimaal gebruikt worden gemaakt van de ervaring die reeds is opgedaan in het sociaal domein. De gemeente kan dit met hulp van maatschappelijke partners als woningcorporaties, middenstand, zorginstellingen en inwoners.

Het met elkaar daadwerkelijk 'handen en voeten geven' aan deze visie, dat is de uitdaging waar we nu voor staan. Want een inclusieve gemeente wordt je niet vanzelf. Er is nog meer nodig. Samen dienen we de visie uit te (blijven) dragen. Met elkaar bouwen aan een inclusieve gemeente Drimmelen. Een inspanning van ons allemaal.

Samen erkennen we dat er grenzen zijn en dat dit tijd kost. Pasklare oplossingen liggen niet op tafel en het proces waar we onderdeel van uitmaken gaat gepaard met 'vallen en opstaan'. Elke beweging in de goede richting brengt ons echter samen verder.

Met elkaar zijn we aan zet de visie uit te (blijven) dragen: raadsleden, burgemeester en wethouders, ambtenaren, in- en externe medewerkers, belangenbehartigers, platforms, maatschappelijke organisaties, ondernemers, clubs en verenigingen, inwoners, oftewel iedereen. Een houding die we ons eigen willen maken en hiervoor zijn we samen aan zet:

Met elkaar bouwen aan een

Inclusieve gemeente Drimmelen!

[8] *Bron: https://www.kinggemeenten.nl/sites/king/files/Raport%20Kwetsbare%20groepen%204-09-15.pdf*

Bijlagen

Bijlage 1: Over het VN-verdrag inzake de "rechten van personen met een beperking"

Per 1 juli 2016 is het VN-verdrag ook in Nederland geratificeerd (inwerkingtreding per 1 januari 2017). Doelstelling van het verdrag is het bevorderen van inclusie en participatie van mensen met een handicap.
Deze doelstelling is van toepassing op alle soorten handicaps - fysieke, psychische en verstandelijke beperkingen - en beslaat alle levensterreinen waaronder arbeid, onderwijs, verkeer en vervoer, zorg, financiën, openbare orde en veiligheid, vluchtelingenwerk, communicatie, wonen, openbare werken, water, monumentenzorg, recreatie, duurzaamheid, natuur, cultuur.

Het verdrag gaat uit van 'progressieve verwezenlijking' via een geleidelijk transformatieproces; in aanvulling op bestaand beleid over diverse terreinen worden, voor zover redelijk en nodig, maatregelen genomen die bijdragen aan de doelstelling.

Gemeente Drimmelen spant zich in om het gedachtegoed van het verdrag; het volwaardig participeren in de samenleving van mensen met een handicap, in te bedden in regels en beleid. Volwaardig participeren houdt in: kunnen meedoen en keuzevrijheid hebben.
Belangrijk daarbij is dat de gemeente, en ook inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties op een manier omgaan met mensen met een handicap waarbij het logisch is dat rekening met hen wordt gehouden; dit heet 'inclusief beleid'.

Bijlage 2: 16 Speerpunten voor Nederland uit het VN-verdrag

Het College voor de rechten van de Mens[9] formuleerde 16 speerpunten uit het VN-verdrag die in de Nederlandse situatie het meest toepasselijk zijn:

Toegankelijkheid

1. Zorg voor bewustwording over toegankelijkheid in de fysieke en de digitale omgeving bij opdrachtgevers, ontwerpers, bouwers en controleurs. Ga daarbij uit van het principe design for all.
2. Houd rekening met de breedte van het begrip 'toegankelijkheid'. Het gaat niet alleen om fysieke beperkingen maar ook om visuele, auditieve, verstandelijke en psychische beperkingen.

Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij

3. Bevorder zelfstandig wonen, ook voor mensen in een zorginstelling, zodat voldoende recht wordt gedaan aan de autonomie van personen met een beperking.
4. Stimuleer dat woningen worden gebouwd die geschikt zijn voor mensen met een beperking.
5. Zorg ervoor dat bij zelfstandig wonen tegemoet wordt gekomen aan de daadwerkelijke behoefte aan ondersteuning van mensen met een beperking.

Onderwijs

6. Onderzoek wat er nodig is om van Passend Onderwijs, inclusief onderwijs te maken.
7. Neem concrete maatregelen om thuiszitters weer het onderwijs in te krijgen.
8. Zorg dat de wens van het kind uitgangspunt is bij het te volgen onderwijs.
9. Zorg in docentenopleidingen voor het reguliere onderwijs voor kennis over onderwijs aan leerlingen met beperkingen.

[9] *Het College voor de Rechten van de Mens heeft onder meer als wettelijke taken:*
- *Onderzoek naar mogelijke schendingen van mensenrechten*
- *Rapporteren en adviseren over mensenrechten in Nederland*

Werk

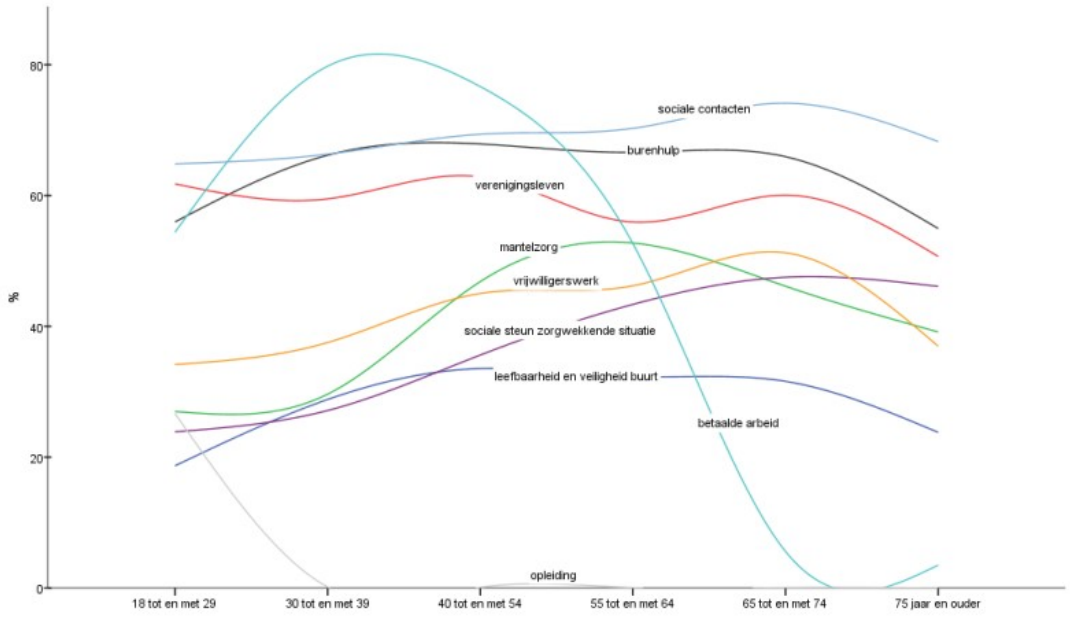
10. Zorg ervoor dat werk voor mensen met een beperking lonend, relevant en duurzaam is. Voer de Participatiewet zodanig uit dat er ruimte bestaat voor individuele benaderingen.
11. Maak het mogelijk en aantrekkelijk voor werkgevers om mensen met een beperking duurzaam aan te nemen: voor langere tijd en met de juiste benodigdheden.
12. Maak gebruik van goede voorbeelden van werkgevers die erin slagen om mensen met een beperking binnen te halen en te behouden.

Algemeen

13. Betrek mensen met een beperking op alle niveaus bij besluitvorming.
14. Geef mensen met een beperking voorlichting over mogelijkheden om misstanden aan de kaak te stellen en faciliteer klachtinstanties om hun werk adequaat te verrichten.
15. Verzamel gegevens over structuren, processen en uitkomsten van beleid die mensen met een beperking aangaan. Pas beleid waar nodig aan.
16. Betrek alle ministeries bij de implementatie van het VN-verdrag.

Bijlage 3: Betekenisvolle participatie naar leeftijd

Van betekenisvolle participatie, en meer specifiek maatschappelijke inzet, is sprake als iemand het *kan*, *wil* en de *mogelijkheid* heeft. Het betreft een wisselwerking tussen persoonlijke kenmerken en context gerelateerde factoren. Kinggemeenten heeft op basis van negen vormen van betekenisvolle participatie in beeld gebracht in hoeverre inwoners actief zijn in de maatschappij en om welke groepen inwoners het gaat. Daarnaast is bekeken in hoeverre inwoners bereid zijn zich in te zetten voor de buurt, anderen of maatschappelijke doelen. Zie onderstaande schematische weergave:

Bron: Fig. 1 Betekenisvolle participatie naar leeftijd (aandeel van de volwassen bevolking actief naar leeftijdsklasse)
http://www.kinggemeenten.nl/sites/king/files/Onderzoek-KwetsbareGroepenInEenInclusieveSamenleving.pdf